

TÜRKİYE YİNE BURAYA MI GİDİYOR?

Aydınlık Gazetesi, 13 Ekim 2018

Yıldırım Koç

Türkiye’de giderek hızlanarak derinleşen bir ekonomik kriz yaşanıyor. Bu ekonomik kriz, Türkiye tarihinin en büyük ekonomik krizi olacağına benzemektedir. Her gün binlerce işçi işten çıkarılıyor. Konkordato ilan eden işletmeler, çeşitli oyunlarla, sözde öncelikli olan işçi alacaklarının önüne diğer borçları geçiriyor; işçi alacakları ödenmiyor. Kredi kartı ve tüketici kredisi borçlarının taksitlerini ödemek zorunda kalan işçiler, büyük sıkıntılara itiliyor. Birçok işçi de, derinleşen kriz koşullarında, işlerinde kalabilmek için daha düşük ücretleri ve daha kötü çalışma koşullarını kabule zorlanıyor.

Türkiye 30-31 yıl önce bu durumun biraz daha hafifini yaşamıştı. Ekonomik kriz yoktu; ancak yıllardır işçi haklarına yönelik çok güçlü bir saldırı söz konusuydu. İşçi ücretleri 1980’li yıllarda düşmeye başlamış ve ücretlerin satınalma gücü 1987-1988 yıllarında 1980 yılının üçte biri düzeyine inmişti. İşçilerin tepkisi ancak 1989 Mart yerel seçimleri sonrasında ANAP’ın oy oranının yüzde 21’e düşmesi ve Ankara, İstanbul ve İzmir belediye başkanlıklarını SHP’ye kaptırmasından sonra kitlesel biçimde patlamış, Bahar Eylemleri gerçekleşmişti.

1989 Mart yerel seçimleri ve Bahar Eylemleri öncesinde işçilerin ve memurların çözüm arayışları, o yıllardaki gazetelere acı bir biçimde yansımıştı. Gazetelere yansıyan olaylara ilişkin bazı örnekleri hatırlatıyorum.

EK İŞ YAYGINLAŞTI

Bu dönemde yaşanan yoksullaşma, emeklileri ve ücretli çalışanları ek iş aramaya yöneltti.

Hızlı yoksullaşma yıllarında iki gazeteye yansıyan emekli görünümüleri şöyleydi (*Güneş*, 29.4.1986; *Milliyet*, 25.5.1987): 37 yıl çalışmış taş ocağı işçisi ayakkabı boyacılığı yapıyordu. 35 yıl prim ödemiş bir emekli, Eminönü’de kuşyemi satıyordu. 38 yıl çalışmış emekli, zabıttan kaçarak işportada mendil satıyordu. 25 yıl TCDD’de çalışmış emekli, otobüs bileti satıyordu. 36 yıl odacılık yapmış emekli hamallık yapıyordu.

Devlet memurları arasında da ek iş yaygınlaştı. Bir memur, geceleri gazinoda müzisyenlik yapıyordu. Bazı memurlar ve işçiler de grafikerlik, çakmak gazı satıcılığı, çakmak tamirciliği, takı-batik işleri, pazarlamacılık (ansiklopedi, çelik tencere, vb.), işportacılık, pazarcılık, simitçilik, tabelacılık, boyacılık, taksi şoförlüğü, gece kulüplerinde vestiyerlik, terzilik, dantel-örgü işleriyle ek gelir elde ediyordu (2000’e *Doğru*, 18.1.1987; *Tercüman*, 2.11.1988). Birçok memur hafta sonlarında ve yıllık izinlerinde amele pazarında iş bekliyor, duvarcılık, kalıpcılık, düz işçilik yapıyordu (*Sabah*, 1.8.1988). Bakırköy’de bir ilkokulda çalışan öğretmen M.G., okuldaki görevinden çıktıktan sonra inşaatlarda sıvacı olarak çalışıyordu (*Günaydın*, 12.11.1988). 18 yıllık ilkokul öğretmeni İ.B., dersten sonra öğrencilerine servis şoförlüğü yapıyordu (*Milliyet*, 29.9.1988). İstanbul Nişantaşı’nda Sait Çiftçi ilkokulu’nda öğretmenlik yapan Selahattin Ünal ise, öğretmenliğin yanı sıra okula servis aracı işlettiği için görevinden alınıyordu (*Cumhuriyet*, 11.12.1988).

ÇOCUK İŞÇİLİK ARTTI

Yoksullaşma, çocukların işgücü piyasasına itilmesine yol açtı. 7.9.1988 günlü *Milliyet Gazetesi*’nde, evde oyuncak bebek parçaları birleştiren 3-4 yaşındaki küçük çocukların resimleri yer alıyordu. Bebekle oynaması gerekirken bebek parçaları birleştiren “bebek işçiler”e günde 200/300 TL ödeniyordu (*Milliyet*, 7.9.1988). *Ulus Gazetesi*’ndeki bir haber de şöyleydi (18.8.1988): “Çocuklar amele oldu. Hayat pahalılığı karşısında çalışmak zorunda kalan çocuklar özellikle inşaatlarda boy göstermeye başladı.”

Kalitesiz ürüne yönelme, yaygınlaşan verem ve fuhuşa ilişkin bazı haberler Pazartesi günkü yazımda.